

PS 213

**ПСИХОЛОГИЯ НА РАЗВИТИЕТО В ДЕТСКА И ЮНОШЕСКА
ВЪЗРАСТ**

Приета: прот.№ 48 от 21.11.2012 г.

Лектор: доц. д-р Йонка Балтаджиева

АНОТАЦИЯ

В достъпен за студентите вид са представени най – важните понятия и съвременните концепции за онтогенетичното психическо развитие. Особено внимание е отделено на критериите за психическото развитие и произтичащите от това разнообразни периодизации. Представени са автори като З. Фройд, Ж. Пиаже, А. Валон, Л. С. Виготски, Д. Б. Елконин и др., които са оставили ярка следа в разработването на проблемите на детската психология. Разгледани са детайлно възрастовите особености и прояви на психичните процеси и явления, възрастовите възможности за усвояване на знания. Проследени са етапите в развитието на личността и специфичните личностни прояви за всеки етап от детството и юношеството.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Целта на учебната програма е да допълни и разшири знанията на студентите за психичните феномени и да изгради у тях адекватна, научно обоснована представа за спецификата на психичните проявления във всеки етап от психическото развитие в детството и юношеството.

В края на програмата е представена литература по разглежданите в нея теми.

ПРЕДПОСТАВКИ

Задълбочени научни познания по история на психологията, когнитивна психология, физиологична психология, философия и антропология.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	Общ
Психология	задължителна	4	30	10		40	20		20	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

ЛЕКЦИИ

Тема 1. Проблемът за психическото развитие – централен проблем на генетичната психология. Основни групи последователно настъпващи изменения в развитието на човека. Същност на психическото развитие. Показатели и критерии. Условия за психическо развитие, движещи сили и закономерности на психическото развитие. Особеностите на психическото развитие в детска и юношеска възраст – предмет на психологията на развитието.

Тема 2. Теории за психическото развитие. Теории, свързани с анализа и оценката на условията за психическо развитие – ендогенни, екзогенни, диалектико-материалистически. Теории за хода на онтогенезата – развитието като растеж, развитието като поредица от степени и фази.

Тема 3. Концепцията за развитието в някои съвременни психологически учения. Проблемът за развитието в учението на З. Фройд и неофройдистите. Генетична психология /Ж.Пиаже, А. Валон/ и психическото развитие. Културно – историческата теория на Л. С. Виготски за психическото развитие.

Тема 4. Периодизация на психическото развитие. Критерии за периодизация: развитието на интелекта /Ж. Пиаже/, връзката дете – възрастен /А. Валон/, водещият тип дейност /Д. Б. Елконин/, психическите новообразувания /Л. С. Виготски/. Преходи /кризи/ в психическото развитие.

Тема 5. Идеята за психическото развитие и периодизация на психическото развитие в теорията на Е. Ериксън. Епигенетичен закон за развитието. Базисни компоненти /чувства/ на развитието. Етапи на жизнения цикъл. Психосоциални кризи.

Тема 6. Психически особености на младенческата възраст. Рефлекторна дейност на новороденото. Развитие на нервната система. Ранни форми на общуване. Двигателна активност. Ранни форми на възприятие и мислене. Емоционални прояви.

Тема 7. Психическо развитие през ранното детство. Криза на първата година. Физическо съзряване. Развитие на движенията. Формиране на предметните действия. Емоционално и социално развитие в ранното детство. Развитие на познавателната сфера. Мислене и реч.

Тема 8. Психическо развитие през предучилищна възраст. Развитие на възприятието и паметта. Възприятие на цвят и форма, на част и цяло, на време, пространство и количество. Особености на ранните детски представи. Развитие на мисленето и речта. Емоции и общуване. Формиране на самооценката като компонент на Аз-образа в предучилищна възраст.

Тема 9. Училищна зрялост. Характеристика на детето, постъпващо в училище. Понятие за училищна зрялост. Методи за установяване на училищна зрялост. Учене. Обучение и психическо развитие.

Тема 10. Развитие на сетивното и логическо познание в начална училищна възраст. Развитие на усещанията и възприятията. Формиране на понятия. Усъвършенстване на логическите операции. Развитие на паметовите процеси. Смесово запомняне.

Тема 11. Развитие на личността в начална училищна възраст. Психически новообразувания /социална ситуация на развитие/. Насоченост на личността на ученика. Учебни и познавателни интереси. Условия за формиране на личността в начална училищна възраст.

Тема 12. Развитие и особености на самосъзнанието в начална училищна възраст. Самосъзнание и социално развитие. Институти на социализацията. Самооценка. Структура на самооценката. Условия за развитието. Ефект на неадекватност.

Тема 13. Развитие на потребностно – мотивационната сфера в начална училищна възраст. Потребности, мотиви, мотивация. Структура на мотивационната сфера. Мотивация на учебната дейност.

Тема 14. Развитие на емоционалната сфера. Емоции и чувства в начална училищна възраст. Формиране на нравствени и естетически чувства. Емоционална регулация. Влияние на преживяванията върху поведението на детето.

Тема 15. Психическо развитие през пубертета и юношеството. Полово съзряване, полово самосъзнание. Сексуалност. Чувство за възрастност. Възникване на нови потребности и ново равнище на самосъзнание. Формиране на цялостна идентичност. Взаимоотношения с възрастни и връстници. Развитие на когнитивните способности.

СЕМИНАРНИ УПРАЖНЕНИЯ

1. Проблемът за психическото развитие.
2. Теории за психическото развитие.
3. Периодизация на психическото развитие. Критерии за периодизация.
4. Идеята за психическото развитие и периодизация на психическото развитие в теорията на З. Фройд /неофройдисти/.
5. Идеята за психическото развитие и периодизация на психическото развитие в теорията на Ж. Пиаже.
6. Идеята за психическото развитие и периодизация на психическото развитие в теорията на А. Валон.
7. Идеята за психическото развитие и периодизация на психическото развитие в теорията на Е. Ериксън.
8. Идеята за психическото развитие и периодизация на психическото развитие в теориите на Л. С. Виготски и Д. Б. Елконин.
9. Психическо развитие през ранното детство. Развитие на познавателните психични процеси. Особенности на поведението.
10. Психическо развитие в предучилищна възраст. Развитие на познавателните процеси. Формиране на личността.
11. Развитие на познавателната сфера в начална училищна възраст.
12. Развитие на личността в начална училищна възраст.
13. Когнитивно развитие в подрастващата възраст.
14. Психосоциално развитие в подрастващата възраст.
15. Психическо развитие в юношеската възраст.

Форма на провеждане – диалог, дискусия, казуси, самостоятелна работа.

САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА

На всеки студент се предлага индивидуална задача /курсова работа/, чрез която се проверяват усвоените теоретически и практически знания по някои от основните проблеми на психологията на развитие. По време на семинарните упражнения всеки студент попълва два теста по предварително определени график и тематика.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Работа на всеки студент на семинарните упражнения се оценява с текуща оценка. Студентът се допуска до писмен семестриален изпит ако текущата оценка е по-висока или равна на Среден 3.00

Знанията на студентите по дисциплината се оценяват чрез писмен семестриален изпит по два въпроса от представения въпросник.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Балтаджиева, Й. Развитие на личността в начална училищна възраст. Б., 2001.
2. Валон, А., Р. Зазо. Детството. С., 1988.
3. Ериксън, Ер. Идентичност, младост и криза. С., 1996.
4. Крайг, Гр. Психология развития. П., 2002.
5. Маджаров, Г.А. Развитие на психиката в детско-юношеската възраст. ВТ., 2000.
6. Обухова, Л. Возрастная психология. М. 1999.
7. Психология развития. Хрестоматия. Под ред на Строганова Е. П., 2001.
8. Ръководство за изследване на детето. Сборник 1 и 2. С., 2001, 2004 г.
9. Сиймън, Д. Д., Дъглас Т. Кенрик, Психология. С., 2002 г.
10. Скивър, Б. Отвъд свободата и достойнството. С., 1997.
11. Стаматов, Р. Детска психология. С., 2004.

PS 213

ПСИХОЛОГИЯ НА РАЗВИТИЕТО В ДЕТСКА И ЮНОШЕСКА ВЪЗРАСТ

Лектор: доц.д-р Йонка Балтаджиева

1. Проблемът за психическото развитие.
2. Теории за психическото развитие.
3. Периодизация на психическото развитие. Критерии за периодизация.
4. Идеята за психическото развитие в теориите на З. Фройд и неофройдистите.
5. Периодизация на психическото развитие в теорията на З. Фройд /неофройдисти/.
6. Идеята за психическото развитие в теорията на Ж. Пиаже.
7. Периодизация на психическото развитие в теорията на Ж. Пиаже.
8. Идеята за психическото развитие в теорията на А. Валон.
9. Периодизация на психическото развитие в теорията на А. Валон.
10. Идеята за психическото развитие в теорията на Е. Ериксън.
11. Периодизация на психическото развитие в теорията на Е. Ериксън.
12. Културно-историческата теория на Л.С.Виготски.
13. Периодизация на психическото развитие в теорията на Л. С. Виготски
14. Идеята за психическото развитие в теорията на Д. Б. Елконин.
15. Периодизация на психическото развитие в теорията на Д. Б. Елконин.
16. Психическо развитие през ранното детство. Развитие на познавателните психични процеси. Особенности на поведението.
17. Психическо развитие в предучилищна възраст. Развитие на познавателните процеси.
18. Формиране на личността в предучилищна възраст.
19. Развитие на познавателната сфера в начална училищна възраст.
20. Развитие на личността в начална училищна възраст.
21. Когнитивно развитие в подрастващата възраст.
22. Психосоциално развитие в подрастващата възраст.
23. Психическо развитие в юношеската възраст.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Аверин, В.А. Психология детей и подростков. СПб., 1998.
2. Балтаджиева, Й. Развитие на личността в начална училищна възраст. Б., 2001.

3. Валон, А., Р. Зазо. Детството. С., 1988.
4. Диагностика на психичното развитие. Сборник. С., 1988.
5. Ериксън, Ер. Идентичност, младост и криза. С., 1996.
6. Крайг, Гр. Психология развития. П., 2002.
7. Маджаров, Г.А. Развитие на психиката в детско-юношеската възраст. ВТ., 2000.
8. Обухова, Л. Возрастная психология. М. 1999.
9. Психология развития. Хрестоматия. Под ред на Строганова Е. П., 2001.
10. Развитие личности ребенка. М., 1987.
11. Ръководство за изследване на детето. Сборник 1 и 2. С., 2001, 2004 г.
12. Сиймън, Д. Д., Дъглас Т. Кенрик, Психология. С., 2002 г.
13. Скинър, Б. Отвъд свободата и достойнството. С., 1997.
14. Стаматов, Р. Детска психология. С., 2004.